

Utlåtande 2011:56 RVI (Dnr 303-2387/2009)

Restaurering av Stockholms vatten
Motion (2009:46) av Stellan F. Hamrin (V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2009:46) av Stellan F. Hamrin (V) om ”Restaurering av Stockholms vatten” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Per Ankersjö anför följande.

Ärendet

I en motion (2009:46) om restaurering av Stockholms vatten från Stellan F. Hamrin (V) föreslås att vattenmiljön i Stockholmsregionen måste förbättras för ett bättre friluftsliv, utökad turism, finare bad och bättre fiske. Motionären föreslår därför att staden ska ”Initiera och aktivt delta i ett samordnat vattenarbete i stadens sötvatten och i skärgården” samt ”Bidra med egna resurser utifrån sitt nuvarande och historiska ansvar” och föreslår att ett samlat åtgärdsprogram tas fram för detta arbete.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Stockholm

Vatten AB och Naturskyddsföreningen. Naturskyddsföreningen har inte inkommit med något remissvar.

Stadsledningskontoret anser att Stockholms stad redan ingår i ett organiserat arbete kring vattenförekomsterna. Arbetet inom vattenförvaltningen utgår från EU:s ramdirektiv för vatten. I Stockholms stad omfattas alla vattenområden av EU:s vattendirektiv. Stadsledningskontoret anser mot bakgrund av det att ett ytterligare åtgärdsprogram utöver vattenmyndighetens och Stockholms stads vattenprogram, såsom motionären föreslår kommer att vara överflödigt. Stadsledningskontoret menar dock att staden kan återkomma till motionärens olika förslag vid framtagandet av framtida program.

Exploateringsnämnden anser att Stockholms stad inte ska ta på sig rollen som samordnare för hela den regionala vattenvården, då detta är en regional fråga för Vattenmyndigheten och Länsstyrelserna. Exploateringsnämnden påpekar även att Stockholms stad redan idag har ett program för vattenvårdsarbete, "Vattenprogrammet", vilket gäller fram till 2015.

Fastighetsnämnden anser att länsövergripande frågor av detta slag inte är en fråga för en enskild kommun.

Idrottsnämnden anser att det i stadens Vattenprogram för 2006-2015 samt i länets olika planer redan finns en hel del behov av åtgärder listade och att målet med detta är att vattenprogrammets förslag över tid ska genomföras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att Stockholms stad inte behöver ta något eget initiativ till att samordna arbetet kring Stockholms vattenvård i regionen, då det redan finns en väl fungerande organisation där Länsstyrelsen har denna roll.

Trafik- och renhållningsnämnden anser att staden inte ska ta på sig ytterligare ansvar för regional samordning av vattenarbetet än vad som följer av nuvarande samverkan i olika regionala grupper. Nämnden anser att den organisation som har genomförts i Sverige under senare år genom införandet av EU:s vattendirektiv innebär att detta ansvar är utpekad till vattenmyndigheterna och länsstyrelsen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att Vattenprogrammet för 2006-2015 som följer EU:s vattendirektiv fungerar väl som styrande dokument för stadens förvaltningar och bolag och att de åtgärder som föreslås där bör vara de som genomförs i första hand.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att den samordning, som motionären efterlyser, när det gäller frågan om vattenarbetet i regionen verkar fungera ganska väl redan idag. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd delar motionärens uppfattning om att det är angeläget att vattenmiljön ytterligare förbättras, men om

de åtgärder som föreslås i motionen är möjliga eller genomförbara är svårt att bedöma.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att Länsstyrelsen i Stockholms län bör fortsätta att ha samordningsansvaret för vattenarbetet i regionen. Södermalms stadsdelsnämnd anser även att det är viktigt att de åtgärder som anges i vattenprogrammet genomförs och därigenom bidra till att förbättra vattenmiljön i regionen.

Stockholms Stadshus AB avstår från att lämna ett eget remissvar.

Stockholm Vatten AB stöder starkt motionens allmänna inriktning att resurserna för vattenvården i Stockholm behöver förstärkas. Motionens förslag på innehållet i ett samlat åtgärdsprogram bör bli föremål för vidare diskussioner.

Mina synpunkter

Jag delar motionärens ambition om att förbättra vattenmiljön i Stockholmsregionen. Motionären föreslår dock att Stockholms stad ska ta det samordnande ansvaret för hela Stockholmsregionen, vilket är ett uppdrag som i dag ligger på länsstyrelsen. Enligt min bedömning så har ansvarfördelningen som den ser ut idag fungerat väl och jag anser därför att en sådan ansvarsförflyttning inte är nödvändig. Jag tycker istället att Stockholms stad ska fortsätta att delta aktivt inom befintliga samarbetsorgan och bidra till att det arbetet kan utvecklas och förbättras i framtiden.

När det gäller förslaget om ett samlat åtgärdsprogram, så finns det redan idag ett vattenprogram som gäller under perioden 2006-2015 och som är utformat enligt EU:s vattendirektiv. Arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i Stockholm har gjort att de flesta sjöarna har förbättrats de senaste 10-20 åren. Det är en mycket positiv utveckling även om det inte betyder att det inte kan bli ännu bättre. De åtgärder som görs för att förbättra vattenkvaliteten är dock ofta kostsamma och det är därför viktigt att resurserna satsas där miljönyttan är som störst samt ingår i en långsiktig plan. Skattebetalarna i Stockholms stad ska känna sig trygga med att de får så mycket miljönytta som möjligt för sina pengar.

De åtgärder som staden genomfört har finansierats genom medel från särskilda miljöinsatser som staden beslutat om eller genomförts i samband med exploateringsprojekt. De förslag till åtgärder som tas upp i motionen är ambitiösa och för en del av dessa förslag pågår det redan ett arbete inom ansvariga förvaltningar. För andra förslag som exempelvis "rena de sediment som är mest förorenade av gifter" bör man ta i beaktande att sanering innebär stora kostnader och att antalet möjliga miljögifter är stort. Vid en sådan åtgärd måste

en mer grundlig utredning göras för att veta vilka miljögifter som är mest angelägna att åtgärda. Det finns också risker kopplade till att försöka åtgärda dessa problem då spridningsrisken till närliggande områden ökar markant när man rör runt i sedimenten. Jag anser därför att man inte bör låsa sig vid att reningsåtgärder ska genomföras som anförs i motionen.

Vidare tycker jag att det är viktigt att vi prioriterar de mål som är uppsatta i vattenprogrammet och över tid genomföra dem. Utvärdering och analys av dessa åtgärder bör sedan ligga till grund för det arbete som följer när nuvarande vattenprogram utlöper.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion 2009:46 av Stellan F. Hamrin (V) om att restaurera Stockholms vatten

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Tomas Rudin* (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Bifall motionen i sin helhet.
2. Därutöver anföra.

Stockholm är en fantastisk stad och det är oomtvistat att Stockholms vatten är en del av det som gör vår stad fantastisk. Det bör vara lika oomtvistat att det är Staden ansvar att ta ansvar för att våra sjöar och vatten är friska och att de vatten inom och utom staden som vi skadar eller skadat restaureras.

Motionens mål är att påbörja ett samordnat och välorganiserat arbete för att restaurera de vatten inom och utom staden som vi skadar eller har skadat. Detta arbete med att se till att nationella och internationella åtaganden uppfylls måste utföras av Staden och dess förvaltning. Därför är det viktigt att Staden tar initiativet i det konkreta åtgärdsarbetet – självfallet i nära samverkan med berörda myndigheter. Detta är den formella aspekten. Vi anser därutöver att det för vår del är ett politiskt mål att återskapa rena och klara sjöar i staden och dess omgivningar. Stockholm är en stad som kan och ska ha höga miljöambitioner. Att värna stadens vatten är ett exempel på politik i linje med sådana ambitioner, där vi gärna ser att Stockholm dessutom går före och blir en föregångsstad. Det är en del av att skapa den moderna och hållbara staden.

Att restaurera de aktuella sjöarna och vattendragen är inte dyrt. De flesta andra berörda kommuner i landet har redan gjort sitt arbete och det är hög tid att Stockholm tar

sitt ansvar. Som Stockholm Vatten påpekat är dagens samarbete mer inriktat på diskussioner och planering än på åtgärder.

Att stoppa den pågående förorening som sker via dagvatten och bräddningar kommer att vara mer kostsamt. Det är emellertid något som enligt gällande lagstiftning måste göras och ska betalas av förorenaren, i det här fallet Stockholm.

Det krävs inte ökad kunskap för att vidta behövda åtgärder. Som regeringen understrukit i sin senaste Havsproposition finns tillräcklig kunskap och man har också använt medel för att fortsätta arbetet. Det är beklagligt att staden inte är villig att delta i detta viktiga arbete.

De åtgärder som beskrivs i motionen ryms inom åtgärdsprogrammet, är enkla och förhållandevis billiga att genomföra. Dessutom innebär de en teknikutveckling som Stockholm som miljöhuvudstad borde bidra till att gynna också ur näringslivssynpunkt.

Det är riktigt och glädjande att vattenbeskaffenheten i de flesta av stadens småsjöar förbättrats, men det gäller inte alla och det är inte tillräckligt. Arbetet är långt ifrån klart.

Östersjön måste restaureras. De utökade internationella kraven på åtgärder kommer sannolikt att innebära utökade krav också på staden. Det är därför oklokt att inte redan nu göra en övergripande plan för detta arbete så att kommande beting kan åtgärdas på bästa sätt både ekologiskt och ekonomiskt. Stockholm bär ett stort ansvar för Östersjön. Vi hoppas och menar att Staden borde ta det ansvaret.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. Avslå borgarrådets förslag
2. Anföra följande

Motionens mål är att påbörja ett samordnat och välorganiserat arbete för att restaurera de vatten inom och utom staden som vi skadar eller har skadat. Detta arbete måste utföras av kommunen och dess lika organ och är inget som statliga myndigheter kommer att göra. Deras uppgift är att samordna förorenarnas åtgärder och se till att nationella och internationella åtaganden uppfylls. Om regeringen så bedömer kan de också vid behov bidra med resurser och tekniska lösningar. Därför är det viktigt att staden tar initiativet i det konkreta åtgärdsarbetet – självfallet i nära samverkan med bl.a. berörda myndigheter. Detta är den formella aspekten. Vi anser därutöver att det för vår del är ett politiskt mål att återskapa rena och klara sjöar i staden och dess omgivning.

Att restaurera de aktuella sjöarna och vattendragen är inte dyrt. De flesta andra berörda kommuner i landet har redan gjort sitt arbete och Vallentuna har just påbörjat sitt. Det är hög tid att också Stockholm tar sitt ansvar. Som Stockholm Vatten påpekat är dagens samarbete mer inriktat på diskussioner och planering än på åtgärder. Vad som däremot kan vara mer kostsamt är att stoppa den pågående förorening som sker via dagvatten och bräddningar. Detta är emellertid något som enligt gällande lagstift-

ning *måste* åtgärdas och ska betalas av förorenaren d.v.s. staden. Det krävs inte ökad kunskap för att vidta behövliga åtgärder. Som regeringen understrukt i sin senaste Havsproposition finns tillräcklig kunskap och man har också anvisat medel för att fortsätta arbetet. Det är beklagligt att staden inte är villig att delta i detta arbete. De åtgärder som beskrivs i motionen ryms inom regeringens åtgärdsprogram och är enkla och förhållandevis billiga att genomföra. Dessutom innebär de en teknikutveckling som Stockholm som miljöhuvudstad borde bidra till att gynna också ur näringslivsynpunkt. Det är dessutom så att nästan allt som gjorts utförts med hjälp av miljömiljarden som dagens styre motarbetet och valt att inte förnya.

Det är riktigt och glädjande att vattenbeskaffenheten i de flesta av stadens småsjöar förbättrats men det gäller inte alla. Även de som förbättrats behöver dock ytterligare åtgärder.

Sanering av förorenade sediment är i motsats till andra åtgärder kostsamma. Samtidigt utgör giftiga sediment en allvarlig föroreningskälla som måste åtgärdas. Just därför betalar naturvårdsverket en stor del av kostnaderna efter ansökan från staden om man så vill.

Östersjön måste restaureras och Stockholms stad som framförallt historiskt men också nu bidrar till detta måste ta sin del av ansvaret. De utökade internationella kraven på åtgärder kommer sannolikt att innebära utökade krav också på staden. Det är därför oklokt att inte på egen hand göra en övergripande plan för detta arbete så att kommande beting kan åtgärdas på bästa sätt både ekologiskt och ekonomiskt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2009:46) av Stellan F. Hamrin (V) om ”Restaurering av Stockholms vatten” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande.

Stockholm den 16 mars 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Per Ankersjö

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Tomas Rudin, Olle Burell* och *Maria Östberg Svanelind* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande;

1. Bifalla motionen i sin helhet
2. Därutöver anför följande

Det är glädjande att borgarrådet delar motionärens synpunkter när det gäller ambitionen att förbättra vattenmiljön i Stockholmsregionen. Det är också glädjande att borgarrådet medger att arbetet kan bli ännu bättre. Borgarrådet tycker också att motionärens förslag till konkreta åtgärder är ambitiösa. När det gäller förslaget att ”rena sediment som är förorenade av gifter” behövs en mer grundläggande utredning enligt borgarrådet, vilket synes rimligt. Trots dessa ord slutar borgarrådet med att anse att det redan görs tillräckligt genom det vattenprogram som redan finns och som gäller under perioden 2006-2015 och anser i och med detta att motionen är besvarad. Detta trots att Stockholm Vatten AB som är stadens expert på området, tillstyrker motionen i sin helhet och skriver avslutningsvis i sitt tjänsteutlåtande;

”Det finns alltså stora behov inom vattenvården i Stockholm både av pengar och av kompetens och kunskaper. Vi stöder starkt motionens allmänna inriktning att resurserna för vattenvården i Stockholm behöver förstärkas. Motionens förslag på innehållet i ett samlat åtgärdsprogram bör bli föremål för vidare diskussioner”.

Stockholms stad har idag en bra rening av sitt avloppsvatten, men ytterligare åtgärder kommer att behöva. Kvarstående problem med bräddningar och otillräckligt renat dagvatten utgör dock ett stort problem. Reningen har starkt bidragit till en klart förbättrad vattenkvalitet i Stockholms inner- och mellanskärgård. Betydande problem kvarstår dock med stadens mindre sjöar och vattendrag, och flera av dessa har helt försvunnit. Staden har dock historiskt varit huvudansvarig för övergödningen av Stockholms skärgård och har därför ett stort ansvar för att åtgärder vidtas för restaurering.

Staden har sedan lång tid varit engagerad i flera lokala samarbetsprojekt, vars resurser varit helt otillräckliga och därför till stor del åtgått till undersökningar och administration. Alldeles för lite har gjorts för att verkligen rena Stockholms vatten, vilket också Stockholms Vatten helt riktigt påpekat förra året. Förvaltningen i Stockholm Vatten har också följdriktigt i allt väsentligt tillstyrkt motionen. Vid en nationell jämförelse ligger Stockholm långt efter vad gäller restaurering av förstörda vatten trots att de ekonomiska och ekologiska förutsättningarna är goda. Detta vill vi nu råda bot på.

Borgarrådets egen minister har avsatt betydande resurser för restaurering av vatten med just de åtgärder som föreslås i motionen. Vi uppmanar Borgarrådets att utnyttja denna positiva del av regeringens politik.

Staden bör därför, i samarbete med Vattenmyndigheten ta initiativet till ett regionalt samarbetsprogram och förverkliga alla de åtgärder som föreslås i motionen, t ex minskad bräddning, utökad rening av dagvatten, musselodling i salt och sött vatten, våtmarker båtbottentvättar, restaurering av lekplatser för fisk i rinnande vatten mm. I

existerande lokala samarbetsorganisationer görs idag mycket lite. Majoriteten i Stockholm Vatten föreslog att de 40 miljoner som avsatts för restaurering av Magelungen inte skulle utnyttjas, och enbart V:s protest mot detta förhindrade då ett avslut. Nyligen har Huddinge kommuns borgerliga ledning lyckats stoppat hela projektet. Samtidigt har en kommun som Vallentuna påbörjat restaureringen av Vallentunasjön, vilket visar att intresse finns på andra håll. Med den av V föreslagna miljömiljarden skulle både Magelungen och övriga vatten i kommunen kunna restaureras.

Restaurering av Stockholms mindre sjöar är en klassfråga. Det rena vattnet i skärgården och Mälaren utnyttjas till största delen av personer med strandtomter och pengar nog att ha egen båt. I förorterna, där man kanske saknar resurser att regelbundet ta sig till dagens rena vatten, är man hänvisad till småsjöarna, vars vattenkvalitet är långt sämre. Det är på tiden att detta ändras.

ÄRENDET

Stellan Hamrin (V) har i en motion (2009:46) framhållit behovet av en förbättring av vattenmiljön i Stockholmsregionen. Detta framhålls som positivt för såväl turismen som för invånarnas rekreation och friluftsliv. De problem som tas upp i motionen är höga närsaltshalter i skärgården, småsjöarna och Mälaren, låga syrehalter i djuphålur i skärgården och i enstaka sjöar samt minskande eller försvunna fiskbestånd. Staden bör verka för att bevara den biologiska mångfalden och åtgärda problem med giftutsläpp och störningar från motorbåtstrafik.

I motionen nämns exempel på åtgärder i Riksdagens nyligen antagna havsproposition, som kan vara användbara i Stockholmsregionen: odling av blåmusslor för att minska närsalthalterna, ytterligare rening av avloppsvatten och av brädd- och dagvatten samt tillämpning av regler inom jord- och skogsbruk på alla stadens marker som bidrar till en god vattenmiljö. Staden bör också ta initiativet till att samordna vattenarbetet i Stockholmsregionen i samarbete med den regionala vattenmyndigheten för Norra Östersjön. Arbetet ska vara lokalt förankrat och göras i samråd med berörda intressegrupper.

Enligt motionen ska staden

- Initiera och aktivt delta i ett samordnat vattenarbete i stadens sötvatten och i skärgården
- Bidra med egna resurser utifrån sitt nuvarande och historiska ansvar.

Ett samlat åtgärdsprogram föreslås tas fram, som omfattar såväl skärgården, Mälaren samt de mindre insjöarna och vattendragen. I motionen ges 15 exempel på vad ett sådant åtgärdsprogram kan innehålla, från specifika åtgärder som odling av blåmusslor i Stockholms skärgård till mer generella åtgärder som att restaurera stadens övergödda sjöar och att öka den biologiska mångfalden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Stockholm

Vatten AB och Naturskyddsföreningen för yttrande. Naturskyddsföreningen har inte inkommit med något remissvar.

Innehållsförteckning

Sid

Stadsledningskontoret
Exploateringsnämnden
Fastighetsnämnden
Idrottsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Trafik- och renhållningsnämnden
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Södermalms stadsdelsnämnd
Stockholms Stadshus AB
Stockholm Vatten AB

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Sveriges vattenförvaltning är organiserat i fem vattenmyndigheter. Stockholms län och Stockholms stad ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt. Vattendistriktet omfattar hela eller delar av sju län, innefattande 76 kommuner. Stadsledningskontoret konstaterar därmed att Stockholm redan ingår i ett organiserat arbete kring vattenförekomsterna.

Arbetet inom vattenförvaltningen utgår från EU:s ramdirektiv för vatten. I Stockholms stad omfattas alla vattenområden av EU:s vattendirektiv. Stockholms stads vattenprogram sträcker sig från 2006-2015 och vilar även det på direktivets grund. Stadens nuvarande vattenprogram beskriver stadens vattenarbete och ansvarsfördelning. Det sammantagna arbetet rapporteras en gång per år och publiceras på miljöförvaltningens hemsida. Utöver detta reguljära arbete har staden sedan 2004 avsatt mer än 300 miljoner kronor för vattenvårdsprojekt.

Vattenmyndigheterna samordnar arbetet i sitt vattendistrikt och de fastställer miljökvalitetsnormer, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogram

Vattenmyndighetens åtgärdsprogram är under fastställande. Programmet syftar till att miljökvalitetsnormerna ska uppfyllas och upprättas per distrikt.

Åtgärdsprogrammen kommer huvudsakligen att fungera som strategiska planeringsinstrument som ska präglas och kännetecknas av helhetssyn, prioriteringar samt vara juridiskt bindande för myndigheter och kommuner. Åtgärdsprogrammet riktas inte direkt mot enskilda. Krav riktade mot enskilda och andra verksamhetsutövare förutsätts ske genom myndighetsingripande.

Åtgärdsprogrammet omfattar ett 40-tal åtgärder som syftar att se till att de miljö kvalitetsnormer som har fastställts för vattendistriktets vattenförekomster uppfylls senast den 22 december 2015 eller den senare tidpunkt som Vattenmyndigheten har beslutat.

Av åtgärdsprogrammet framgår det vilka åtgärder som behöver vidtas och när, och vilken kommun eller myndighet som behöver vidta respektive åtgärd. Konkreta åtgärder föreslås bland annat för enskilda avlopp, avloppsreningsverk, jordbrukssektorn och industrisektorn. Vid planering enligt bland annat Plan- och bygglagen skall miljö kvalitetsnormer iakttas.

Samtliga myndigheter och kommuner som berörs av åtgärdsprogrammet skall senast den 31 december varje år rapportera till vattenmyndigheten vilka åtgärder som vidtagits under året i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna som föreskrivits inom området uppnås.

En konsekvensanalys har utförts som visar att kostnaderna för genomförandet av åtgärdsprogrammet beräknas översiktligt till 590 mnkr årligen. Principen är att förre- naren (verksamhetsutövaren) betalar samt att skattemedel skall finansiera åtgärdspro- grammet.

Stadsledningskontoret anser mot bakgrund av det ovan anförda att ett ytterligare åtgärdsprogram utöver vattenmyndighetens och Stockholm stads vattenprogram, så- som motionären föreslår kommer att vara överflödigt. Stadsledningskontoret menar dock att staden kan återkomma till motionärens olika förslag vid framtagandet av framtida program.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 januari 2010 följande

1. Exploateringsnämnden överlämnar och åberopar exploateringskonto- rets utlåtande som svar på motionen till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontorets roll i vattenvårdsarbetet är begränsad till exploateringsfrågorna. Det kan handla om anläggande av våtmarker som grönkompensation eller marksanering som i förlängningen är viktig för vattenvården.

Kontoret har också, inom ramen för miljömiljarden, anlagt våtmarker och vidare svarat för iordningsställande av officiella strandbad, ett arbete som fortsätter under 2010.

Exploateringskontoret ser motionärens förslag när det gäller vattenvård som mycket ambitiösa. Kontoret kommer även fortsättningsvis att tillmäta vattenvården, i samband med exploatering, stor vikt.

Kontoret anser dock inte att Stockholm stad skall ta på sig rollen som samordnare för hela den regionala vattenvården. Det är i högsta grad en regional fråga för Vattenmyndigheten och Länsstyrelserna. Däremot är givetvis Stockholms medverkan i detta viktig. Stockholm stad s program för vattenvårdsarbete, ”Vattenprogrammet”, gäller åren 2006 till 2015 och kommer att vara vägledande för stadens del av det regionala vattenvårdsarbetet.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 januari 2010 följande

1. Fastighetsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som remissvar på en motion av Stellan F. Hamrin (2009:46) om restaurering av Stockholms vatten.

Reservation anfördes av vice ordföranden Martin Michel (MP), Bengt Sandberg m fl (S) och Mattias Ericson (V), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad äger genom dess fastighetsnämnd skogs- och jordbruksmark i tio kommuner inom Stockholms län. Markinnehavet i andra kommuner uppgår till cirka 10 000 hektar mark från och med 2010. Den nuvarande policyn för skötseln av marken antogs 1991 och är det dokument som varit förvaltningens övergripande mål för markens skötsel. En ny strategi är under beredning.

Kontoret konstaterar att Stockholms idrottsnämnd gör mycket gällande restaurering av vattendrag runt om i länet. Likaså gör de stora insatser gällande bevarandet av ur-

sprungliga bestånd av primärt ädelfisk.

Fastighetsnämnden bidrar på sina marker, i enlighet med ovan nämnda policy, genom att sörja för minskad påverkan av mark och vatten med avseende på nyttjande av skogsmark och jordbruksmark.

För övrigt avhändes fastighetskontoret och Stockholms stad huvuddelen av mark inom kustområden, vilken överfördes till Skärgårdsstiftelsen. Genom denna åtgärd är stadens kapacitet i kustlandskap tämligen begränsat.

Fastighetskontoret anser att länsövergripande frågor av detta slag inte är en fråga för en enskild kommun. Initiativ i frågor av detta slag är rimligen en fråga för länsstyrelsen.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2010 följande

1. Som svar på remissen hänvisas till idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Else Lundin (MP) och Jari Visshed m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Mehdi Oguzsoy (V), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens Vattenprogram för 2006-2015 samt i länets olika planer finns en hel del behov av åtgärder listade. Målet är att vattenprogrammets förslag över tid ska genomföras.

Förvaltningen har valt att var för sig kommentera de olika åtgärder motionären föreslår (*kursiv stil*) och där idrottsnämnden kan vara en aktiv part.

Odling av blåmusslor i Stockholms skärgård (och kanske göra biogas och gödsel av musslorna)

Detta bör prövas, statsbidrag kan finnas via LOVA-medel. Huvudman kan troligen finnas inom EU:s glesbygdsprojekt Leader UROSS - Utveckla Roslagen och Stockholms skärgård.

Bidra till att utveckla metodik för odling av vandringsmusslor i bl.a. Strömmen.

Detta bör prövas, statsbidrag kan finnas via LOVA-medel. Huvudman kan lämpligen vara exploateringskontoret. De nya sedimentationsbassängerna på var sida om Riddarholmen (miljömiljardprojekt) kan vara försöksplats.

Skapa fler våtmarker både i staden och på stadens marker i andra kommuner.

I nuläget finns 13 nya groddjursdammar, dessa ingick i ett miljömiljard-/LONA-

projekt 2006. Förslag och möjliga platser finns till fler dammar, exempelvis vid Sickla gård. Stadsdelsförvaltningarna har framfört synpunkter på att dammarna i vissa fall kräver skötsel och att medel för detta inte finns i driftbudget vilket försvårat planering av nya dammar. I flera fall har "Fornminnesgruppen" kunnat vara behjälplig med tillfälliga skötselinsatser.

Överallt bedriva skogs- och jordbruk med exempelvis obrukade kantzoner, omhändertagande av dräneringsvatten och minimerat närsaltläckage i övrigt.

För Åvaån finns en överenskommelse om en skyddszon som ingicks 2005 i ett miljömiljard-/LONA-projekt. Jordbruket är idag väl medvetet om vikten av skyddszoner för åar medan denna kunskap inte alltid gäller för mindre vattendrag som fortfarande betraktas som diken. Inom stadens egendomar och före detta egendomar finns fyra av länets sex "genuina" havsöringsåar Åvaån, Hammerstaån, Fitunaån och Kagghamraån. Även Erstaviksbacken räknas som genuin, det vill säga att ån håller en ursprunglig havsöring.

Restaurera bäckar och åar och återskapa naturliga bestånd av vandringsfisk i Mälaren och skärgården.

Idrottsförvaltningen arbetar sedan länge med att restaurera havsöringsbäckar som mynnar i skärgården, bland annat genom miljömiljard-/LONA-projekt 2005 där omfattande biotopvård utfördes i Södertörns havsöringsåar. Sedan dess har även fiskvägar/fisktrappor ordnats och restaurerats i Husbyån, Dyvikdalsbäcken, Hammerstaån och Erstaviksbacken. Förvaltningen gör årlig kontroll av de flesta vattendrag med havsöring. Förvaltningen har i samarbetsavtal med grannkommuner uppdrag att på olika sätt söka medel för sådana åtgärder. Länets topografi och hydrauliska förutsättningar innebär dock stora begränsningar – den strömmande biotopen finns oftast endast på en kort sträcka nära kusten. De möjligheter som finns för förbättringar i havsöringsbäckarna är ganska väl kända, åtgärdade eller finns med i olika åtgärdsförslag som till exempel länets fiskevårdsplan. För att ytterligare gynna havsöringsleken de år då även marginalbäckar kan fungera, görs öringutsättningar som garanterar att viss lekfisk alltid ska finnas. I dag finns det ett 40-tal sådana bäckar där havsöring med ursprung från Åvaån planteras ut.

Under 2010-2013 kommer idrottsförvaltningen att, tillsammans med övriga medlemmar i det nystartade fiskeområdet "Fiskefrämjandet Stockholms skärgård", fortsätta arbetet samt även ordna med gäddlekplatser/våtmarker för gädda i grunda skärgårdsvikar/bäckmyningar. "Gäddprojektet" kommer även att öppna för fiskvandring i uppgrundade förbindelser till marer och lekvikar i främst innerskärgården. Statliga fiskevårdsmedel, fiskekortsintäkter, nya LONA-/LOVA-medel samt EU-stöd är tänkta att finansiera åtgärderna. Idrottsförvaltningen har även varit med i planering och inventering av en eventuell restaurering av Negelstenabäcken som mynnar i Mälaren, bland annat för att gynna förekomsten av asp. Åtgärden kan bli av i samband med att Svea Livgarde omorganiseras. För Bällstaån har en liknande plan gjorts inom ett miljömiljard-/LONA-projekt. Där tillåter tyvärr inte åns avrinningskapacitet några biotopvårdande åtgärder i form av att uppföra små forsar med hjälp av grus- och stenutlägg.

Skapa en stor, permanent vandringspassage för vattendjur i nya Slussen.

I samband med restaureringen av dammluckan vid Riskbrodammen gjordes en permanent öppning för fiskens vandring. Den fungerar men kan förbättras, bland annat med en motströmsanordning.

I samband med planeringen av ”nya Slussen” har förvaltningens fiskekonsulent till konsulter och ansvariga föreslagit att en mindre ”å-park” uppförs mellan Mälaren och Saltsjön som kan tjäna som fiskväg, fisklekplats och faunapassage. Det finns ett klart behov av permanenta faunapassager mellan Saltsjön och Mälaren på grund av de befintliga, relativt sett nya, dammluckor som periodvis stänger vandringsmöjligheterna för fisk och andra vattenlevande djur. En sådan passage kan dock inte kräva stora flöden på grund av vattendomar som reglerar i vilken omfattning dammluckorna får öppnas. Passagen bör också kunna stängas de få tillfällen som Saltsjön står högre än Mälaren i vattenstånd.

Ta initiativet till att återskapa bestånd av stör i Mälaren.

På initiativ av tidigare borgarrådet Maria-Paz Acchiardo (s) (KIN dnr 504/1257/98) 1998 gjorde dåvarande kultur- och idrottsförvaltningen förfrågningar om att återintroducera stör (*Acipenser sturio* L.) till Stockholms ström. Förvaltningen begärde utplanteringsstillstånd från länsstyrelsen som skickade begäran till Fiskeriverket. Verket har ännu inte svarat men har sannolikt utrett frågan.

Problem finns med att finna utplanteringsmaterial, legala aspekter i samband med införande av stör från utlandet samt att komma överens om vilken art av stör som är lämplig. Stör anses lida hårt av nätfiske då den måste vara 10-15 år gammal innan den leker. I Mälaren finns ett omfattande fritids- och yrkesnätfiske.

Bygga båtbottomvättar på de mest tillgängliga platserna.

Båtbottomvätt kopplad till stadens fritidsbåtsanläggningar är inte aktuellt för närvarande. Båtklubbarna som är ideella föreningar följer just nu ett utvecklingsprojekt vid bland annat Chalmers i Göteborg för att få fram giftfria båtbottomfärger.

Restaurera stadens övergödda småsjöar - bad och fiske också i förorterna.

Fiske- och kräftfiskemöjligheterna i stadens förortssjöar är med få undantag bra och upplåtelsen sköts via Sportfiskarna region Stockholm. Laduviken förvaltas av Kungliga Djurgårdens förvaltning och upplåts inte för fiske. Råcksta träsk har problem med för mycket näring och syrgasbrist vintertid som påverkar främst kräftfisket negativt. Bromma Kyrksjö är för grund för att hålla ett bra fisk- och kräftbestånd. LONA-/LOVA-bidrag kan finansiera åtgärder men kräver 50 procent medfinansiering.

Bidra till att upplåta fiskevatten och fiskberedning för yrkesfiskare i skärgården.

Genom det nystartade ”Fiskefrämjandet i Stockholms skärgård” kommer en del projekt att genomföras med yrkesfiskare eller Sveriges organiserade fiskeguider som huvudman. Huvudinriktningen för stadens fiskevård och upplåtelse av fiskevatten är annars att gynna och entusiasmera sportfisket, friluftslivet och föreningslivet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2010 följande

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden överlämnar och åberopar förvaltningens utlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (MP), Karin Wanngård m.fl. (S) och Stellan F Hamrin (V), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen vill inledningsvis framhålla att motionen ger uttryck för ett starkt engagemang för vattenvården och en hög ambitionsnivå för det fortsatta arbetet. De förslag och synpunkter som tas upp i motionen är mycket omfattande, och berör såväl ett stort geografiskt område (hela Stockholmsregionen) som ett flertal olika aktörer och beslutsnivåer (Vattenmyndigheten för Norra Östersjön, Länsstyrelsen i Stockholms län, länets kommuner samt befintliga vattenvårdssamarbeten). Förvaltningen anser emellertid inte att Stockholms stad behöver ta något eget initiativ för att samordna vattenarbetet i hela regionen. Länsstyrelsen har en sådan roll idag, och det finns en fungerande organisation för vattenvårdsarbetet i regionen. Det pågår också många olika vattenvårdssamarbeten idag där Stockholm är representerat. Stockholms stad ska delta aktivt inom befintliga samarbetsorgan, och bidra till att det arbetet utvecklas och förbättras.

Restaureringsåtgärder är ofta kostsamma, och det är viktigt att satsa resurser på rätt typ av åtgärder. Förvaltningen delar motionärens uppfattning att åtgärder ska vidtas där de gör störst nytta. Ökade kunskaper krävs om vattenmiljön för att rätt prioriteringar ska kunna göras, liksom resurser för att kunna genomföra prioriterade åtgärder. Det är därför viktigt att det också finns resurser för att kunna följa upp och utvärdera redan genomförda åtgärder.

Miljöförvaltningen anser att åtgärder som bör prioriteras är rening av dagvatten från större trafikleder och industriområden, minskad bräddning av avloppsvatten till småsjöar och andra vattenområden där det finns strandbad samt åtgärder som minskar internbelastningen av fosfor från bottensediment.

I motionen föreslås att ett samlat åtgärdsprogram ska tas fram. Merparten av de förslag som framförs på vad ett sådant åtgärdsprogram bör innehålla berör främst

Stockholm Vatten AB, men även Idrottsförvaltningen berörs i dess egenskap av ansvarig för stadens arbete med fiskevård. Miljöförvaltningen fokuserar i detta remissvar främst på vad som är förvaltningens ansvarsområden i stadens vattenvårdsarbete.

samordning av vattenvården

Stockholms stads vattenvårdsarbete sker inom ramen för Stockholms vattenprogram, som gäller för perioden 2006-2015. Vattenprogrammet anger hur staden arbetar för att dess vattenområden ska uppnå en god ekologisk status enligt EU:s vattendirektiv. Vattendirektivet omfattar samtliga sjöar och vattendrag, men det är enbart de största som omfattas av rapporteringskravet till EU. Stockholms vattenprogram innehåller mål och förslag till åtgärder för hur vi ska få renare vatten i Stockholms sjöar och vattendrag samt hur vi ska värna och utveckla vattenområdena ur rekreationssynpunkt. Vattenprogrammet godkändes av kommunfullmäktige den 12 juni 2006.

Vattenprogrammet har gemensamt tagits fram av stadens berörda förvaltningarna tillsammans med Stockholm Vatten. Några av Stockholms vattenområden delas av flera kommuner, vilket kräver samarbete över kommungränserna. En särskild organisation har införts för stadens vattenvårdsarbete, där Miljöförvaltningen ansvarar för samordningen. Ansvar för genomförandet av vattenprogrammets åtgärder ligger huvudsakligen på Stockholms stads förvaltningar och bolag.

I motionen efterlyses en samordning av vattenarbetet i hela Stockholmsregionen, och att Stockholms stad ska ta initiativ till ett regionalt samarbete. Förvaltningen vill framhålla att det redan idag finns ett flertal fungerande vattenvårdssamarbeten på olika geografisk nivå. Dessa beskrivs kortfattat nedan. Det som idag främst begränsar utvecklingen av vattenvårdssamarbetet är, enligt förvaltningens uppfattning, bristen på resurser för såväl miljöövervakning som åtgärdsarbete. En avgörande fråga blir därför hur genomförandet av Vattenmyndighetens åtgärdsprogram, som beslutades i december 2009, ska finansieras. Med finansiering från Miljömiljarden har Stockholms stad kunnat genomföra många angelägna vattenvårdsprojekt åren 2006-2009, till gagn även för det regionala vattenvårdsarbetet. Under 2009 avsattes dessutom 30 Mkr i centrala medel för förbättringar av vattenkvaliteten, med särskild fokus på badvatten. De nya statliga LOVA-bidragen förutsätter 50 % medfinansiering från kommunerna, vilket utgör en begränsning.

Nedan beskrivs kortfattat de olika samarbeten som idag pågår där Stockholms stad medverkar:

Länsstyrelsens beredningssekretariat

Länsstyrelsen i Stockholms län har idag en samordnande roll för vattenvården i länet. På Länsstyrelsen finns ett beredningssekretariat för vattenförvaltningen i länet,

som är en del av administrationen för Norra Östersjöns vattendistrikt och dess vattenmyndighet. Beredningssekretariatet är en naturlig organisatör av det regionala vattensamarbetet, med fokus på genomförandet av Åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt inom länet. Arbetet ska ske i dialog med grannlän, kommuner, vattenvårdsgrupper, vattenvårdsförbund och andra lokala berörda. Länsstyrelsen har också ett generellt ansvar för att samordna mellankommunala planeringsfrågor.

Svealands kustvattenvårdsförbund

Stockholms vattenprogram omfattar alla stadens vattenområden, inklusive de inre delarna av Saltsjön. De egentliga delarna av Stockholms skärgård ligger däremot utanför vattenprogrammets geografiska område. Vattenarbetet i skärgården samordnas i Svealands Kustvattenvårdsförbund där både Stockholms stad och Stockholm Vatten är medlemmar samt ingår i förbundets beredningsgrupp. Förbundet utför undersökningar utefter hela Svealandskusten och arbetar även med recipientkontroll. I handlingsprogrammet för 2010-12 har förbundet angivit en tydligare inriktning mot planering och utvärdering av de åtgärder som kommer att krävas av Vattendirektivet.

Mälarens vattenvårdsförbund

Stockholm är, genom Stockholm Vatten, medlem i Mälarens vattenvårdsförbund, som arbetar för att förbättra underlaget för samhällsplanering och annan verksamhet som är av betydelse för förhållandena i Mälaren, för att därigenom förbättra möjligheterna att följa upp miljömål och initiera miljöförbättrande åtgärder.

Tyresåns vattenvårdsförbund

Tyresåns vattenvårdsförbund bildades i juni 2008, men samarbetet inom Tyresåns avrinningsområde hade dessförinnan pågått i drygt femton år. Medlemmar är de sex kommunerna i avrinningsområdet - Haninge, Huddinge, Stockholm, Tyresö, Botkyrka och Nacka - samt Länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholm Vatten. Förbundets huvudsakliga arbetsuppgifter är att ta fram åtgärdsprogram, samordna miljöövervakning och sprida information om Tyresån i medlemskommunerna, till allmänhet och föreningar.

Bällstaågruppen

Sedan mitten av 1970-talet pågår ett samarbete mellan berörda kommuner och Länsstyrelsen i Stockholms län kring Bällstaån och Bällstaviken. År 2000 undertecknade representanter för Järfälla kommun, Stockholms stad, Sundbybergs stad, Solna stad, Stockholm Vatten AB, Solna Vatten AB och Länsstyrelsen ett gemensamt samarbetsdokument kring mål och åtgärder för Bällstaån. Syftet med samarbetet är att minska tillförseln av föroreningar till Bällstaån och Bällstaviken och att förbättra åns

och vikens omgivningar så att de blir värdefulla inslag i miljön.

Igelbäckgruppen

De kommuner som Igelbäcken rinner genom – Järfälla, Stockholm, Sundbyberg och Solna – arbetar tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholm Vatten, Naturhistoriska riksmuseet, Vägverket samt ideella föreningar för att öka tillgången på vatten och att förbättra vattenkvaliteten och miljön runt bäcken. Arbetet är organiserat i Igelbäckgruppen, där Länsstyrelsen är sammankallande.

Edsvikens vattensamverkan

Edsviken gränsar inte rent geografiskt till Stockholms kommun, men Järva dagvatentunnel som Stockholm Vatten är huvudansvarig för mynnar i Edsviken. Edsviken-samarbetet arbetar för att förbättra vattenkvaliteten i Edsviken och för att bevara och förbättra förutsättningarna för växt- och djurliv. I samarbetet ingår kommunerna och städerna Sollentuna, Danderyd, Solna, Järfälla, Sundbyberg och Stockholm (genom Stockholm Vatten). Sollentuna kommun ansvarar för samordningen av arbetet.

Sammanfattningsvis bedömer Miljöförvaltningen att det finns en fungerande samordning av vattenvårdsarbetet i regionen. Länsstyrelsen i Stockholms län har idag en samordnande roll som kommer att behöva utvecklas ytterligare med anledning av vattendirektivet och genomförandet av åtgärdsprogrammet för Norra Östersjön. Det finns idag ett antal etablerade vattensamarbeten där det delvis är samma handläggare som ingår i flera olika samverkansgrupper, vilket medför samordningsvinster. Länsstyrelsens roll bör vara att förbättra samordningen mellan de olika grupperna, och vid behov medverka till att nya samverkansgrupper kommer till stånd.

Restaurera stadens övergödda småsjöar

På Miljö-och hälsoskyddsnämndens sammanträde den 17 december 2009 presenterades en lägesrapport till kommunfullmäktige om hur genomförandet av vattenprogrammet fortlöper (dnr 2009-013375-214). Med hjälp av indikatorer görs en bedömning av måluppfyllelsen för de övergripande målen i programmet. Dessa bedömningar aggregeras sedan till sammanfattande bedömningar för de två målområdena Miljökvalitet och Rekreation.

Vattenkvaliteten i de flesta sjöarna i Stockholm har förbättrats de senaste 10-20 åren. I ett längre tidsperspektiv har förbättringen i många sjöar varit mycket stor. Det tillrinnande vattnet har blivit renare genom att avloppsutsläpp har renats eller förts över till de stora reningsverken. Åtgärder i sjöarna, som vegetationsröjning, muddring, fastläggning av fosfor i bottensedimenten och tillsättning av dricksvatten, har också varit av stort värde för att åstadkomma en bättre vattenkvalitet.

Den förbättring som fortfarande sker i många sjöar beror delvis på att tillförseln av

föroreningar minskar. Idag renas t.ex. ca 40 % av vattnet från högtrafikerade vägar, eftersom avrinningen från vägar betraktas som kraftigt förorenad. 2009 hade 15 sjöar lägre fosforhalter än under 90-talet medan halterna var högre i endast tre sjöar - Råcksta Träsk, Trekanten och mätpunkten för Östra Mälaren (Klubben). Även om en förbättring har skett så har många sjöar fortfarande höga eller mycket höga fosforhalter. På webbplatsen Miljöbarometern kan man studera utvecklingen för samtliga vattenområden i Stockholm, www.miljobarometern.stockholm.se/vatten .

Många åtgärder har genomförts de senaste åren med stöd av Miljömiljarden, flertalet åtgärder avslutas i och med 2009 års utgång. Det krävs dock mätdata från några års mätningar av vattenkvaliteten för att kunna utvärdera effekterna av de genomförda åtgärderna. För vissa av de mest övergödda småsjöarna kommer det att krävas ytterligare åtgärder för att reducera fosforhalterna och uppnå en god vattenstatus, t.ex. Trekanten och Lillsjön.

Miljöförvaltningen anser att åtgärder bör prioriteras i de vattenområden som idag har sämst ekologisk status enligt Vattendirektivets klassning: Bällstaån har idag dålig status, Brunnsviken har otillfredsställande, medan Magelungen, Drevviken och Forsån har måttlig status. Dessa vattenområden ska uppnå en god ekologisk status senast 2021.

Förorenade Bottensediment

I motionen anges att man ska "rena de sediment som är mest förorenade av gifter". Förvaltningen anser att det är en vag och samtidigt ekonomiskt tveksam ambition. Det är förenat med stora kostnader att sanera även avgränsade områden, t.ex. kostade saneringen av Klara Sjö ca 50 Mkr.

Genom ett antal sedimentundersökningar finns kunskap om vissa föroreningars förekomst i Stockholms vattenområden, men antalet möjliga gifter är stort, och innan en sådan åtgärd genomförs måste man veta vilka som är de mest angelägna problemen att åtgärda.

Det är också tveksamt om det är realistiskt att rena sediment på så stora områden som skulle kunna komma ifråga. Stora delar av stadens vattenområden har mycket höga halter av flera föroreningar (bland annat tungmetaller, PAH och PCB).

Det finns också risker med att försöka åtgärda de förorenade sedimenten. Att röra runt i sedimenten kan sannolikt leda till att föroreningar sprids till intilliggande områden. När man åtgärdar mindre områden kan man vidta åtgärder för att minska denna spridning genom avskärmning, men på ett större område är det sannolikt svårt.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att det är viktigt att åtgärder som syftar till

renare botten i stadens vattenområden föregås av grundliga analyser av problembilden. Eventuella åtgärder bör också bedömas och man bör inte på förhand låsa sig vid att reningsåtgärder ska genomföras.

Enskilda avlopp från fastigheter och koloniområden

I stort sett hela Stockholms stad ingår idag i verksamhetsområde för kommunalt avlopp. Det finns därför relativt få fastigheter med enskilda avlopp i Stockholm. I förvaltningens datasystem ECOS finns det idag 295 anläggningar, varav ca 90 är i koloniområden, 30 är småbåtshamnar och flera är tillfälliga verksamheter. Det kommer att byggas bort ett 30-tal på Lambarö när allmänt avlopp dras dit.

De flesta enskilda avlopp utgörs av anläggningar med slutna tankar som ger en mycket liten risk för utsläpp till naturen/vattnet. Det är bara undantagsvis som det är så långt till allmänt avlopp att det är befogat att göra undantag från kravet att ansluta avloppet till det kommunala avloppsnätet.

Förvaltningen lyfter fram följande frågor som mest relevanta vad gäller enskilda avlopp:

- Under 2010-2011 ska Miljöförvaltningen delta i Naturvårdsverkets tillsynskampanj för små avlopp. Under åren kommer resurser avsättas för en kontroll av de enskilda avlopp som kan ha påverkan genom utsläpp till mark och vatten.
- Av de fastigheter som ligger nära sjöar är det många som ägs av Stockholm stad. Oklarheter råder ofta beträffande ansvar och förvaltning av Stockholms stads egna fastigheter. Detta utgör en svårighet i tillsynsarbetet. En del av arbetet bör inriktas på att klarlägga egenkontrollansvaret inom staden för de fastigheter som staden äger.
- En utbyggnad av det kommunala avloppsnätet är ett effektivt sätt att förhindra utsläpp från avlopp till mark, grundvatten och sjöar. Ett exempel är den beslutade utbyggnaden av en avloppsledning till Lambarö som inte bara avhjälpes en besvärlig latrinhantering på ön utan också förväntas ge en positiv påverkan på närliggande strandbad.
- Vid detaljplaneläggning av bostadsområden bör även avloppssituationen i områden i anslutning till nybyggnationerna undersökas och en anslutning till det kommunala avloppet bör ha hög prioritet.
- Avlopp från koloniområden kan komma dels från BDT-avlopp (bad-, disk- och tvättvatten) i enskilda kolonistugor som dragit in vatten, dels från gemensamhetsanläggningar. I stadens nya avtal för koloniträdgårdar fastställs att det inte är tillåtet att dra in vatten eller avlopp i enskilda kolonistugor. Undantag för detta kräver tillstånd

både från koloniföreningen och från Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

- Koloniområdenas gemensamhetsanläggningar är, med några få undantag, utformade med slutna tankar som töms med tankbilar och det ger en viss, men liten risk för utsläpp av näringsämnen. Vid nyanläggningar av koloniområden bör även här möjligheten att ansluta de gemensamma anläggningarna till kommunalt avlopp prioriteras.

Stadsplanering

Förvaltningen vill framhålla planeringen av den nya stadsbebyggelsen som en potential för att kunna restaurera/återskapa Stockholms vatten. Det är viktigt att i planeringen ge plats för t.ex nyanlagda våtmarker, dammar för dagvattenrening, utjämningsmagasin m.m. Kompensationstanken vid exploatering bör i större utsträckning än idag kunna fokusera på åtgärder knutna till vattenområden. Vid restaurering/återskapande/nyskapande av vattenmiljöer måste behovet av anpassning för ett framtida klimat också beaktas. Detta gäller flera aspekter bl.a. nederbörds mängder och vattnets svalkande betydelse vid värmeböljor m.m.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 januari 2010 följande

1. Trafik- och renhållningsnämnden överlämnar och åberopar kontorets utlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande Jan Valeskog m fl (S), Mats Lindqvist (MP) och Kajsa Stenfelt (V), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret anser att stadens vattenvårdsarbete varit framgångsrikt i flera avseenden och resulterat i att kan visa upp vattenområden med god kvalitet. De åtgärder som staden genomfört har finansierats genom medel från särskilda miljösatningar som staden beslutat om, eller genomförts i samband med exploateringsprojekt. Det är angeläget att detta åtgärdsinriktade arbete kan fortsätta.

De förslag till olika åtgärder som lämnas i motionen är ambitiösa, men vi konstaterar att för några av dessa pågår arbete inom ansvariga förvaltningar. Trafikkontoret har t ex sedan flera år tillsammans med Stockholm Vatten arbetat med att minska brädningen av avloppsvatten samt rena dagvatten från trafiklederna. Sådana åtgärder är

mycket kostsamma och åtgärderna måste sättas in där miljönyttan är störst och ingå i en långsiktig plan. När det gäller övriga förslag bedömer kontoret att dessa kommer att belysas av ansvariga förvaltningar.

Vi anser inte att staden ska ta på sig ytterligare ansvar för regional samordning av vattenarbetet än vad som följer av nuvarande samverkan i olika regionala grupper. Kontoret anser att den organisation som har genomförts i Sverige under senare år genom införandet av EU:s vattendirektiv, innebär att detta ansvar är utpekad till vattenmyndigheterna och länsstyrelsen samt kommande nationell vattenmyndighet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2010 följande

1. Detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

I samrådsunderlaget till förslag om miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökonsekvensbeskrivning för norra Östersjöns vattendistrikt, vilka togs fram med anledning av EU:s vattendirektiv, finns förslag till olika åtgärder som ska leda till att bland annat Stockholmsregionens vattenområden ska uppnå god vattenstatus till år 2015 eller till år 2021. Ansvarig myndighet för att se till att åtgärderna genomförs är respektive länsstyrelse inom vattendistriktet. Program för Stockholms vattenarbete 2006-2015 följer EU:s vattendirektiv och är styrande för stadens förvaltningar och bolag. Förvaltningen anser att vattenprogrammet fungerar väl och bör genomföras i första hand. Ett problem är att medel saknas för att genomföra alla åtgärder.

Inom Skarpnäcks stadsdelsområde finns fyra sjöar, Flaten samt delar av Drevviken, Ältasjön och Sickla sjö. För tre sjöar, Drevviken, Flaten och Ältasjön har åtgärder redan gjorts som bidrar till en förbättrad vattenstatus. Två anläggningar har byggts för rening av trafikdagvatten från Tyresövägen och Skrubbatippen har täckts över för att minska läckage till Drevviken. För Sickla sjö som har den sämsta vattenkvaliteten saknas idag åtgärder. I Skarpnäck finns två naturreservat, vilket innebär ett ökat skydd för både natur och vattendrag.

I motionen nämner Stellan F Hamrin (V) också avloppsrening för koloniområden. Inom Skarpnäcks stadsdelsområde finns 14 koloniföreningar, sju föreningar med stugor och sju med odlingslotter. Förvaltningen har genom ett miljömiljardsprojekt undersökt avloppslösningar inom Listuddens koloniområde (i Flatens naturreservat). Inom projektets ram gjordes en uppskattning av kolonisternas användning av gödsel-

medel. Där framkom att belastningen på sjön Flaten troligen i högre grad orsakas av riklig användning av gödsel än av läckage från avloppsvatten.

Förvaltningen föreslår att miljöförvaltningen reglerar användandet av gödselmedel inom koloniområdena.

De förslag i motionen som gäller musselodling och vandringspassagen för vattendjur har förvaltningen svårt att bedöma.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2010 följande

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Vattenkvaliteten i de flesta av Stockholmregionens sjöar och vattendrag har förbättrats de senaste 10-20 åren. Orsaken till förbättringen är främst att det tillrinnande vattnet har blivit renare, bl a genom att avloppsutsläpp har renats eller förts över till reningsverk.

Under perioden 2006-2009 har en lång rad åtgärder genomförts i Stockholms vattenområden som syftar till att förbättra vattenmiljön i regionen. Fram till november 2009 hade totalt 93 åtgärder genomförts (inkl. sådana åtgärder som genomförs kontinuerligt), ytterligare 63 åtgärder har påbörjats och 83 föreslagna åtgärder kvarstår att påbörja.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning om att det är angeläget att vattenmiljön ytterligare förbättras. Om de åtgärder som föreslås i motionen är möjliga eller genomförbara har dock förvaltningen svårt att bedöma. Förvaltningen anser dock det vara av största vikt att staden avsätter resurser så att de åtgärder som föreslagits i vattenprogrammet verkligen kan genomföras.

EG:s Vattendirektiv har inneburit att det ställs höga krav på kvaliteten på sjöar, rinnande vatten, kustvatten mm. Arbetet med att förbättra Stockholms sjöar och vattendrag samordnas i Vattenprogram för Stockholm som godkändes av kommunfullmäktige 2006-06-12. Stadens program för vattenvårdsarbetet gäller för åren 2006 till 2015 och innehåller mål och åtgärder som ska leda till ett renare vatten i Stockholms sjöar och vattendrag och syftar även till att värna och utveckla vattenområdena ur rekreationssynpunkt. Några av åtgärdsförslagen innebär bl.a. krav på ökad tillsyn samt utvecklande av vatten- och avloppsplaner etc.

Genomförandet av programmet, som gemensamt tagits fram av Stockholms stads

förvaltningar tillsammans med Stockholm Vatten AB är främst ett ansvar för berörda förvaltningar och bolag. Miljöförvaltningen ansvarar för samordning och uppföljning av angivna mål i vattenprogrammet. Vattenarbetet i skärgården samordnas av Svealands Kustvattenvårdsförbund där både Stockholms stad och Stockholm Vatten är representerade. Stadsdelsförvaltningen bedömer att den samordning, som motionären efterlyser, när det gäller frågan om vattenarbetet i regionen verkar fungera ganska väl.

Vidare anser förvaltningen, i likhet med motionären, att det i alla koloniområden bör ställas högre krav på att avloppsreningen är fullgod så att näringsläckaget till närliggande vattendrag kan minskas. Att det i vattenprogrammet anges att miljöförvaltningen har i uppdrag att öka tillsynen på avloppslösningar och att koloniträdgårdsodlarna ska informeras om hur övergödning och näringsläckage ska minskas är därför särskilt viktigt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 januari 2010 följande

1. Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen saknar relevant kompetens att bedöma om de i motionen föreslagna åtgärderna är möjliga eller lämpliga att genomföra för att åstadkomma en förbättrad vattenmiljö i Stockholmsregionen. Förvaltningen håller dock med motionären om att det är av stor vikt att vattenmiljön förbättras och att de mål som föreslagits för norra Östersjöns vattendistrikt och i stadens vattenprogram ska uppnås.

I samrådsunderlaget till förslag om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram, förvaltningsplan samt miljökonsekvensbeskrivning för norra Östersjöns vattendistrikt, vilka togs fram med anledning av EU:s vattendirektiv, finns förslag till olika åtgärder som ska leda till att bland annat Stockholmsregionens vattenområden ska uppnå god vattenstatus till år 2015 eller till år 2021. Åtgärdsförslagen innefattar bland annat ökad tillsyn, utvecklande av vatten- och avloppsplaner etc. Ansvarig myndighet för att se till att åtgärderna genomförs är respektive länsstyrelse inom vattendistriktet. Stadens vattenprogram följer EU:s vattendirektiv och är styrande för stadens förvaltningar och bolag. Förvaltningen anser att det är viktigt att de åtgärder som anges i vattenprogrammet genomförs och därigenom bidra till att förbättra vattenmiljön i regionen. Länsstyrelsen i Stockholms län bör enligt förvaltningen fortsatt ha samordningsansvaret för vattenarbetet i regionen.

I motionen lämnas förslag på att alla kolonistugeområden ska ha fullgod avloppsrening. I stadens vattenprogram anges att miljöförvaltningen ska öka tillsynen av avloppslösningar inom koloniområdena och att miljöförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna ska informera kolonitradgårdsodlarna om hur man kan minska näringsläckaget till intilliggande vattenområden. Förvaltningen anser att det är viktigt att genomföra tillsyn av avloppssituationen och att nödvändig information ges till kolonisterna för att minska övergödningen. Förvaltningen vill samtidigt påpeka att det är av stor vikt att inte generellt tillåta vatten- och avlopp inom koloniområdena då det kan innebära att dessa på sikt omvandlas till sommarstugeområden.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB avstår från att lämna ett eget remissyttrande.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB:s styrelse beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2009 följande

1. Styrelsen beslöt att som svar på remissen överlämna och åberopa det som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Rolf Brattström, *bilaga 1*.

Stockholm Vatten AB:s tjänsteutlåtande daterat den 8 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Implementeringen i Sverige av EG:s Vattendirektiv har inneburit att höga krav ställs på kvaliteten på sjöar, rinnande vatten, kustvatten och övergångsvatten. De enda vattenförekomsterna (med vattenförekomst avses i direktivet sjöar med >1 km² yta och vattendrag med >10 km² avrinningsområde) i Stockholmsregionen som bedöms ha god status är Mälaren och Bornsjön, vilket innebär att förbättrande åtgärder inte behöver vidtas där, de får dock inte försämrats. Övriga vattenförekomster - sjöar, vattendrag och skärgården - bedöms ha måttlig eller otillfredsställande status, Bällstaån till och med dålig, och omfattande åtgärder kommer att krävas för att åstadkomma de förbättringar som enligt direktivet ska vara genomförda till 2015 eller 2021. Mindre sjöar och vattendrag, som inte räknas som vattenförekomster, är undantagna från Vattendirektivet men har i de flesta fall lika dåligt status som vattenförekomsterna.

Arbetet för att förbättra Stockholms sjöar och vattendrag samordnas i Vattenprogram för Stockholm 2000, som är ett samarbete mellan berörda förvaltningar och bolag i staden. Stockholm har även representanter i lokala, kommunövergripande samarbetsgrupper som rör Bällstaån, Igelbäcken, Edsviken och Tyresåns vattensystem. I

Vattenprogrammet har ett stort antal förslag till åtgärder för de olika vattenområdena tagits fram. Många har också kunnat genomföras med medel från Miljömiljarden under åren 2004-2009.

Vattenarbetet i skärgården samordnas i Svealands Kustvattenvårdsförbund där både Stockholms stad och Stockholm Vatten är representerade. Förbundet utför undersökningar utefter hela Svealandskusten och arbetar även med recipientkontroll. I handlingsprogrammet för 2010-12 har förbundet angivit en tydligare inriktning mot planering och utvärdering av de åtgärder som kommer att krävas av Vattendirektivet. Stockholm är även, genom Stockholm Vatten, medlem i Mälarens vattenvårdsförbund, som arbetar för att förbättra underlaget för samhällsplanering och annan verksamhet som är av betydelse för förhållandena i Mälaren, för att därigenom förbättra möjligheterna att följa upp miljömål och initiera miljöförbättrande åtgärder.

Samarbetsformerna för vattenvårdsarbetet i Stockholmsregionen är således ganska väl utvecklade, så som efterlyses i motionen. Samtidigt finns brister – efter avslutningen av Miljömiljarden vid utgången av 2009 saknas finansiering av större åtgärder, staden saknar egna laboratorieresurser, och det finns bara ett litet antal limnologer på Stockholms förvaltningar och bolag – tjänster kan i vissa fall köpas från konsulter men upphandlingen kräver kompetens även på beställarsidan.

Det saknas också grundläggande kunskaper. Miljöövervakning har under lång tid bedrivits i de mindre sjöarna och vattendragen, men djupgående undersökningar, som behövs för förståelsen av de akvatiska systemens funktion och för värderingen av planerade åtgärder, har bara undantagsvis gjorts. Kunskaperna om dagvattnets egenskaper är dåliga. Mycket av vattenvårdsarbetet i Stockholm handlar om dagvatten, och stora summor har satsats på reningsanläggningar som bygger på sedimentering, men lite är känt om i vilken utsträckning skadliga ämnen, framförallt organiska föreningar, är associerade till de partiklar som verkligen kan avskiljas genom sedimentering. Få utvärderingar har gjorts av de anläggningar som byggts. Belastningen på sjöarna med dagvatten och annan tillrinning har bara mycket ungefärligt kunnat uppskattas med schablonvärden och den verkliga tillförseln av näringsämnen och skadliga ämnen är inte känd för någon sjö i Stockholm.

Kunskaperna är något bättre på skärgårdssidan och i Mälaren, där undersökningar till stor del gjorts som recipientkontroll och övervakning av vattentäkten, vilket inneburit en högre provtagningsfrekvens än i de mindre sjöarna och i vattendragen. Även här saknas dock viktig kunskap, framförallt om det komplicerade vattenuutbytet i skärgården som spelar stor roll för innerskärgårdens recipientkapacitet och de problem som den prognostiserade befolkningsutvecklingen i Stockholmsregionen kan medföra. För Mälaren kan klimatförändringarna bli problematiska pga förändrade nivåer, en annan fördelning av flödena under året och ändrade skiktningförhållanden.

Det finns alltså stora behov inom vattenvården i Stockholm både av pengar och av kompetens och kunskaper. Vi stöder starkt motionens allmänna inriktning att resurserna för vattenvården i Stockholm behöver förstärkas. Motionens förslag på innehållet i ett samlat åtgärdsprogram bör bli föremål för vidare diskussioner.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Exploateringskontoret beslutar att som svar på remissen anföra följande:

Stockholms stad har idag en bra rening av sitt avloppsvatten, men har kvarstående problem med bräddningar och otillräckligt renat dagvatten. Reningen har starkt bidragit till en klart förbättrad vattenkvalitet i Stockholm inner- och mellanskärgård. Betydande problem kvarstår dock med stadens mindre sjöar och vattendrag, varav flera helt har eliminerats. Staden har dock historiskt varit huvudansvarig för övergödningen av Stockholms skärgård och har därför också ett historiskt ansvar för att åtgärder vidtas för restaurering.

Staden har sedan lång tid varit engagerad i flera lokala samarbetsprojekt, vars resurser varit helt otillräckliga och därför till stor del åtgått till undersökningar och administration. Alldeles för lite har gjorts för att verkligen rena Stockholms vatten, vilket också Stockholms Vatten helt riktigt påpekat förra året. Förvaltningen i Stockholm Vatten har också följdriktigt i allt väsentligt tillstyrkt motionen. Vid en nationell jämförelse ligger Stockholm långt efter vad gäller restaurering av förstörda vatten trots att de ekonomiska och ekologiska förutsättningarna är goda. Detta vill vi nu råda bot på.

Förvaltningen har i sitt svar hänvisat till den nationella lagstiftningen och organisationen som nu är under genomförande. Samtidigt kritiserar man de förslag till åtgärder som Vattenmyndigheterna föreslår då man anser att dessa förslag kommer att leda till byråkrati och inte åtgärder. Härvid skiljer man sig från nuvarande regering som tvärtom ansett att processen bör fortsätta som föreslagits. Vi delar regeringens syn i detta avseende. De åtgärdsförslag som återfinns i vattendirektivet och marinadirektivet baseras på ett politiskt beslut om att så långt som möjligt återskapa den vattenbeskaffenhet som tidigare varit rådande, utom i de fall där permanenta fysiska ingrepp gör detta möjligt. Utifrån detta beslut har myndigheterna i samarbete med oberoende forskare föreslagit vilka vattenkvalitetsmål som bör uppnås har nu fastställts. Myndigheterna har också påbörjat arbetet med åtgärdsförslag. Detta arbete baseras på ekologiska mål uppställda av våra främsta på liknande sätt som när forskarna fastställer kvoter för fisket. Nu föreslår förvaltningen precis som många regeringar tidigare gjort vad gäller fisket, att de av forskarna fastställda målen inte behövde uppnås. Vi anser detta vara helt felaktigt.

Det framgår också av förvaltningens svar att de är relativt nöjda med nuvarande situation där mycket lite görs rent konkret för att rena Stockholms mindre sjöar och vattendrag. Som konstateras i motionen finns det mycket kvar att göra och där finns presenterat konkreta förslag på vad som bör göras. Medel för detta arbete måste till-

komma genom nya resurser i Stockholm Vatten och genom vår föreslagna miljömiljard. Om staden ställer upp med dessa medel kan lika mycket pengar erhållas från regeringens nya anslag för åtgärder i vatten.

Staden bör därför, i samarbete med Vattenmyndigheten ta initiativet till ett regionalt samarbetsprogram och förverkliga alla de åtgärder som föreslås i motionen, t ex minskad bräddning, utökad rening av dagvatten, musselodling i salt och sött vatten, båtbottevättar, restaurering av lekplatser för fisk i rinnande vatten mm. I existerande lokala samarbetsorganisationer görs idag mycket lite. Huddinge kommuns borgerliga ledning har nyss stoppat restaurering av Magelungen. Samtidigt har en kommun som Vallentuna påbörjat restaureringen av Vallentunasjön, vilket visar att intresse finns på andra håll.

Restaurering av Stockholms mindre sjöar är en klassfråga. Det rena vattnet i skärgården och Mälaren utnyttjas till största delen av personer med strandtomter och pengar nog att ha egen båt. I förorterna, där man kanske saknar resurser att regelbundet ta sig till dagens rena vatten, är man hänvisad till småsjöarna, vars vattenkvalitet är långt sämre. Det är på tiden att detta ändras.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Martin Michel (MP), Bengt Sandberg m fl (S) och Mattias Ericson (V) enligt följande.

1. Avslå förvaltningens remissvar angående motion av Stellan F. Hamrin (V) om restaurering av Stockholms vatten samt
2. Bifalla motionärens förslag samt därutöver anföra följande:

Stockholms stad har idag en bra rening av sitt avloppsvatten, men har kvarstående problem med bräddningar och otillräckligt renat dagvatten. Reningen har starkt bidragit till en klart förbättrad vattenkvalitet i Stockholm inner- och mellanskärgård. Betydande problem kvarstår dock med stadens mindre sjöar och vattendrag, varav flera helt har eliminerats. Staden har dock historiskt varit huvudansvarig för övergödningen av Stockholms skärgård och har därför också ett historiskt ansvar för att åtgärder vidtas för restaurering.

Staden har sedan lång tid varit engagerad i flera lokala samarbetsprojekt, vars resurser varit helt otillräckliga och därför till stor del åtgått till undersökningar och administration. Alldeles för lite har gjorts för att verkligen rena Stockholms vatten, vilket också Stockholms Vatten helt riktigt påpekat förra året. Förvaltningen i Stockholm Vatten har också följdriktigt i allt väsentligt tillstyrkt motionen. Vid en nationell jämförelse ligger Stockholm långt efter vad gäller restaurering av förstörda vatten trots att de ekonomiska och ekologiska förutsättningarna är goda. Detta vill vi nu råda bot på.

Det framgår också av förvaltningens svar att de är relativt nöjda med nuvarande situation där mycket lite görs rent konkret för att rena Stockholms mindre sjöar och

vattendrag. Som konstateras i motionen finns det mycket kvar att göra och där finns presenterat konkreta förslag på vad som bör göras. Medel för detta arbete måste tillkomma genom nya resurser i Stockholm Vatten och genom vår föreslagna miljömiljard. Om staden ställer upp med dessa medel kan lika mycket pengar erhållas från regeringens nya anslag för åtgärder i vatten.

Staden bör därför, i samarbete med Vattenmyndigheten ta initiativet till ett regionalt samarbetsprogram och förverkliga alla de åtgärder som föreslås i motionen, t ex minskad bräddning, utökad rening av dagvatten, musselodling i salt och sött vatten, båtbottnvättar, restaurering av lekplatser för fisk i rinnande vatten mm. I existerande lokala samarbetsorganisationer görs idag mycket lite. Huddinge kommuns borgerliga ledning har nyss stoppat restaurering av Magelungen. Samtidigt har en kommun som Vallentuna påbörjat restaureringen av Vallentunasjön, vilket visar att intresse finns på andra håll.

Restaurering av Stockholms mindre sjöar är en klassfråga. Det rena vattnet i skärgården och Mälaren utnyttjas till största delen av personer med strandtomter och pengar nog att ha egen båt. I förorterna, där man kanske saknar resurser att regelbundet ta sig till dagens rena vatten, är man hänvisad till småsjöarna, vars vattenkvalitet är långt sämre. Det är på tiden att detta ändras.

Förvaltningens förslag innebär en alltför låg ambition när det gäller att restaurera och vårda Stockholms vatten. Den moderatledda majoriteten vägrar som vi sett exempel på tidigare, att investera långsiktigt när det gäller alla former av långsiktiga kvalitetshöjningar av natur och miljön för stockholmarna. För dem handlar förvaltning av stadens tillgångar endast om minskad beskattning för främst sina egna väljargrupper. Det är märkligt att fp och kd ställer sig bakom en sådan politik.

Idrottsnämnden

Reservation anfördes av Else Lundin (MP) och Jari Visshed m.fl. (S) enligt följande.

1. Att bifalla förvaltningens förslag till svar på remissen, samt
2. Därutöver anföra:

Svaret på remissen är bra och visar på Idrottsnämndens generellt goda ambitioner för bättre vatten i Stockholm. Miljöpartiet tolkar förvaltningens text som att man arbetar aktivt med en ny eller fortsatt LOVA-ansökan. Om så inte är fallet förmodar vi att detta kommer till nämndens kännedom med en tydlig motivering.

Samtidigt vill vi återigen påpeka att vi efterlyser ytterligare åtgärder kring stadens båtklubbar för en ökad användning av miljövänliga färger och ett bättre system för omhändertagande av toalettavfall.

Reservation anfördes av Mehdi Oguzsoy (V) enligt följande.

1. Som svar på remissen hänvisas till vad som anförs enligt nedan:

Stockholms stad har idag en bra rening av sitt avloppsvatten, men har kvarstående problem med bräddningar och otillräckligt renat dagvatten. Reningen har starkt bidragit till en klart förbättrad vattenkvalitet i Stockholms inner- och mellanskärgård. Betydande problem kvarstår dock med stadens mindre sjöar och vattendrag, varav flera helt har eliminerats.

Staden har dock historiskt varit huvudansvarig för övergödningen av Stockholms skärgård och har därför också ett historiskt ansvar för att åtgärder vidtas för restaurering.

Staden har sedan lång tid varit engagerad i flera lokala samarbetsprojekt, vars resurser varit helt otillräckliga och därför till stor del åtgått till undersökningar och administration. Alldeles för lite har gjorts för att verkligen rena Stockholms vatten, vilket också Stockholm Vatten helt riktigt påpekat förra året. Förvaltningen i Stockholm Vatten har också följdriktigt i allt väsentligt tillstyrkt motionen. Vid en nationell jämförelse ligger Stockholm långt efter vad gäller restaurering av förstörda vatten trots att de ekonomiska och ekologiska förutsättningarna är goda. Detta vill vi nu råda bot på.

Förvaltningen har i sitt svar hänvisat till den nationella lagstiftning och organisation som nu är under genomförande. Samtidigt kritiserar man de förslag till åtgärder som Vattenmyndigheterna föreslår då man anser att dessa förslag kommer att leda till byråkrati och inte åtgärder. Härvid skiljer man sig från nuvarande regering som tvärtom ansett att processen bör fortsätta som föreslagits. Vi delar regeringens syn i detta avseende. De åtgärdsförslag som återfinns i vattendirektivet och marinadirektivet baseras på ett politiskt beslut om att så långt möjligt återskapa den vattenbeskaffenhet som tidigare varit rådande, utom i de fall där permanenta fysiska ingrepp gör detta omöjligt. Utifrån detta beslut har myndigheterna i samarbete med oberoende forskare föreslagit vilka vattenkvalitetsmål som bör uppnås och dessa har nu fastställts. Myndigheterna har också påbörjat arbetet med åtgärdsförslag. Detta arbete baseras på ekologiska mål uppställda av våra främsta forskare på liknande sätt som när forskarna fastställer kvoter för fisket. Nu föreslår förvaltningen precis som många regeringar tidigare gjort vad gäller fisket, att de av forskarna fastställda målen inte behöver uppnås. Vi anser detta vara helt felaktigt.

Det framgår också av förvaltningens svar att de är relativt nöjda med nuvarande situation där mycket lite görs rent konkret för att rena Stockholms mindre sjöar och vattendrag. Som konstateras i motionen finns det mycket kvar att göra och där finns presenterat konkreta förslag på vad som bör göras. Medel för detta arbete måste tillkomma genom nya resurser i Stockholm Vatten och genom vår föreslagna miljömiljard. Om staden ställer upp med dessa medel kan lika mycket pengar erhållas från regeringens nya anslag för åtgärder i vatten.

Staden bör därför, i samarbete med Vattenmyndigheten ta initiativet till ett regionalt samarbetsprogram och förverkliga alla de åtgärder som föreslås i motionen, t.ex. minskad bräddning, utökad rening av dagvatten, musselodling i salt och sött vatten, båtbottentvättar, restaurering av lekplatser för fisk i rinnande vatten m.m. I existerande lokala samarbetsorganisationer görs idag mycket lite. Huddinge kommuns borgerliga ledning har nyss stoppat restaureringen av Magelungen. Samtidigt har en kommun som Vallentuna påbörjat restaureringen av Vallentunasjön, vilket visar att intresse finns på andra håll.

Restaureringen av Stockholms mindre sjöar är en klassfråga. Det rena vattnet i skärgården och Mälaren utnyttjas till största delen av personer med strandtomter och pengar nog att ha egen båt. I förorterna, där man kanske saknar resurser att regelbundet ta sig till dagens rena vatten, är man hänvisade till småsjöarna, vars vattenkvalitet är långt sämre. Det är på tiden att detta ändras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (MP), Karin Wanngård m.fl. (S) och Stellan F Hamrin (V) enligt följande.

1. att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att avslå förvaltningens förslag till beslut samt anför följande:

Motionens mål är att påbörja ett samordnat och välorganiserat arbete för att restaurera de vatten inom och utom staden som vi skadar eller har skadat. Detta arbete måste utföras av kommunen och dess lika organ och är inget som statliga myndigheter kommer att göra. Deras uppgift är att samordna förorenarnas åtgärder och se till att nationella och internationella åtaganden uppfylls. Om regeringen så bedömer kan de också vid behov bidra med resurser och tekniska lösningar. Därför är det viktigt att staden tar initiativet i det konkreta åtgärdsarbetet – självfallet i nära samverkan med bl.a. berörda myndigheter. Detta är den formella aspekten. Vi anser därutöver att det för vår del är ett politiskt mål att återskapa rena och klara sjöar i staden och dess omgivning.

Att restaurera de aktuella sjöarna och vattendragen är inte dyrt. De flesta andra berörda kommuner i landet har redan gjort sitt arbete och Vallentuna har just påbörjat sitt. Det är hög tid att också Stockholm tar sitt ansvar. Som Stockholm Vatten påpekat är dagens samarbete mer inriktat på diskussioner och planering än på åtgärder. Vad som däremot kan vara mer kostsamt är att stoppa den pågående förorening som sker via dagvatten och bräddningar. Detta är emellertid något som enligt gällande lagstiftning *måste* åtgärdas och ska betalas av förorenaren d.v.s. staden. Det krävs inte ökad kunskap för att vidta behövliga åtgärder. Som regeringen understrukit i sin senaste Havsproposition finns tillräcklig kunskap och man har också anvisat medel för att fortsätta arbetet. Det är beklagligt att staden inte är villig att delta i detta arbete. De åtgärder som beskrivs i motionen ryms inom regeringens åtgärdsprogram och är enkla

och förhållandevis billiga att genomföra. Dessutom innebär de en teknikutveckling som Stockholm som miljöhuvudstad borde bidra till att gynna också ur näringslivsynpunkt. Det är dessutom så att nästan allt som gjorts utförts med hjälp av miljömiljarden som dagens styre motarbetet och valt att inte förnya.

Det är riktigt och glädjande att vattenbeskaffenheten i de flesta av stadens småsjöar förbättrats men det gäller inte alla. Även de som förbättrats behöver dock ytterligare åtgärder.

Sanering av förorenade sediment är i motsats till andra åtgärder kostsamma. Samtidigt utgör giftiga sediment en allvarlig föroreningskälla som måste åtgärdas. Just därför betalar naturvårdsverket en stor del av kostnaderna efter ansökan från staden om man så vill.

Östersjön måste restaureras och Stockholms stad som framförallt historiskt men också nu bidrar till detta måste ta sin del av ansvaret. De utökade internationella kraven på åtgärder kommer sannolikt att innebära utökade krav också på staden. Det är därför oklokt att inte på egen hand göra en övergripande plan för detta arbete så att kommande beting kan åtgärdas på bästa sätt både ekologiskt och ekonomiskt.

Trafik- och renhållningsnämnden

Reservation anfördes av vice ordförande Jan Valeskog m fl (S), Mats Lindqvist (MP) och Kajsa Stenfelt (V) enligt följande.

1. Som svar på remissen anføres följande:

Stockholms stad har idag en bra rening av sitt avloppsvatten, men har kvarstående problem med bräddningar och otillräckligt renat dagvatten. Reningen har starkt bidragit till en klart förbättrad vattenkvalitet i Stockholms inner- och mellanskärgård. Betydande problem kvarstår dock med stadens mindre sjöar och vattendrag, varav flera helt har eliminerats.

Staden har dock historiskt varit huvudansvarig för övergödningen av Stockholms skärgård och har därför också ett historiskt ansvar för att åtgärder vidtas för restaurering.

Staden har sedan lång tid varit engagerad i flera lokala samarbetsprojekt, vars resurser varit helt otillräckliga och därför till stor del åtgått till undersökningar och administration. Alldeles för lite har gjorts för att verkligen rena Stockholms vatten, vilket också Stockholm Vatten helt riktigt påpekat förra året. Förvaltningen i Stockholm Vatten har också följdriktigt i allt väsentligt tillstyrkt motionen. Vid en nationell jämförelse ligger Stockholm långt efter vad gäller restaurering av förstörda vatten trots att de ekonomiska och ekologiska förutsättningarna är goda. Detta vill vi nu råda bot på.

Förvaltningen har i sitt svar hänvisat till den nationella lagstiftning och organisation som nu är under genomförande. Samtidigt kritiserar man de förslag till åtgärder som Vattenmyndigheterna föreslår då man anser att dessa förslag kommer att leda till

byråkrati och inte åtgärder. Härvid skiljer man sig från nuvarande regering som tvärtom ansett att processen bör fortsätta som föreslagits. Vi delar regeringens syn i detta avseende. De åtgärdsförslag som återfinns i vattendirektivet och marinadirektivet baseras på ett politiskt beslut om att så långt möjligt återskapa den vattenbeskaffenhet som tidigare varit rådande, utom i de fall där permanenta fysiska ingrepp gör detta omöjligt. Utifrån detta beslut har myndigheterna i samarbete med oberoende forskare föreslagit vilka vattenkvalitetsmål som bör uppnås och dessa har nu fastställts. Myndigheterna har också påbörjat arbetet med åtgärdsförslag. Detta arbete baseras på ekologiska mål uppställda av våra främsta forskare på liknande sätt som när forskarna fastställer kvoter för fisket. Nu föreslår förvaltningen precis som många regeringar tidigare gjort vad gäller fisket, att de av forskarna fastställda målen inte behöver uppnås. Vi anser detta vara helt felaktigt.

Det framgår också av förvaltningens svar att de är relativt nöjda med nuvarande situation där mycket lite görs rent konkret för att rena Stockholms mindre sjöar och vattendrag. Som konstateras i motionen finns det mycket kvar att göra och där finns presenterat konkreta förslag på vad som bör göras. Medel för detta arbete måste tillkomma genom nya resurser i Stockholm Vatten och genom vår föreslagna miljömiljard. Om staden ställer upp med dessa medel kan lika mycket pengar erhållas från regeringens nya anslag för åtgärder i vatten.

Staden bör därför, i samarbete med Vattenmyndigheten ta initiativet till ett regionalt samarbetsprogram och förverkliga alla de åtgärder som föreslås i motionen, t.ex. minskad bräddning, utökad rening av dagvatten, musselodling i salt och sött vatten, båtbottentvättar, restaurering av lekplatser för fisk i rinnande vatten m.m. I existerande lokala samarbetsorganisationer görs idag mycket lite. Huddinge kommuns borgerliga ledning har nyss stoppat restaureringen av Magelungen. Samtidigt har en kommun som Vallentuna påbörjat restaureringen av Vallentunasjön, vilket visar att intresse finns på andra håll.

Restaureringen av Stockholms mindre sjöar är en klassfråga. Det rena vattnet i skärgården och Mälaren utnyttjas till största delen av personer med strandtomter och pengar nog att ha egen båt. I förorterna, där man kanske saknar resurser att regelbundet ta sig till dagens rena vatten, är man hänvisade till småsjöarna, vars vattenkvalitet är långt sämre. Det är på tiden att detta ändras.

Stockholm Vatten AB

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Rolf Brattström enligt följande.

Vi delar bolagets synpunkter i alla avseenden. Vi önskar bara tillägga att kompletterande grundläggande kunskaper kan fås från andra studier och att vi är berett att tillskjuta de medel som behövs från vår miljömiljard.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2009:46

2009:46

Motion av Stellan Hamrin (v) om restaurering av Stockholms vatten

Dnr 303-2387/2009

Vattenmiljön i Stockholmsregionen måste förbättras. Ett renare vatten ger förbättrat friluftsliv, utökad turism, finare bad och bättre fiske. Även om Stockholm stad har begränsat med vattenområden har utsläppen från staden historiskt sett förorenat hela skärgården. För detta har vi liksom en del andra kommuner ett stort ansvar.

Nya avloppsreningsverk har märkbart förbättrat situationen. Vattnet och miljön i innerskärgården blir kontinuerligt bättre. Även en del sjöar har fått märkbara positiva resultat. Örnar och sälar har kommit tillbaka och badvattenkvalitén förbättrats. Brist på gädda, abborre och sik i ytterskärgården beror främst på problemen i öppna Östersjön och måste åtgärdas nationellt.

Men mycket återstår att göra. Närsalthalterna är fortfarande för höga i både skärgården, småsjöarna och Mälaren. Syrehalten i djuphålur i skärgården och i enstaka sjöar är alldeles för låga med fosforläckage som följd. Flera av Stockholms småsjöar är övergödda och en pärla som Flaten är fortfarande påverkad. I många bäckar och åar har bestånden av vandringsfisk som öring och asp försvunnit. Stör som en gång fanns försvann för länge sedan. Istället för att åtgärda de grundläggande problemen sker idag en utsättning av främmande bestånd av laxfisk. Det är inte långsiktigt hållbart och det är slöseri med resurser. Stockholms stad måste skapa ett hållbart nyttjande på naturliga bestånd och en natur med bevarad biologisk mångfald för både friluftsliv, ekoutrepenörer, sportfiskare och yrkesfiskare. Därför måste också problemen med giftutsläpp och störningar från motorbåtstrafik begränsas.

Riksdagen har nyligen antagit en ny havsproposition som visar vägen framåt. I propositionen och i underlaget finns massor med förslag på åtgärder och regeringen ställer upp med hälften av kostnaden. Vi menar att nu är det bara att

sätta igång. NV har exempelvis visat att odling av musslor också i Östersjön är den billigaste åtgärden för att ta hand om närsalter i vatten. Ytterligare rening av avloppsvatten är möjligt och fler våtmarker kan byggas. Bräddat avloppsvatten och utsläppt dagvatten kan renas betydligt mer än nu. På alla stadens marker – de som ännu inte sålts ut – kan skogsstyrelsens och jordbruksverkets regler för god vattenmiljö tillämpas fullt ut.

Stockholm, som regionens största kommun, bör därför ta initiativet till en samordning av vattenarbetet i Stockholmsregionen för att skydda och restaurera kust- och insjövatten i samarbete med den regionala vattenmyndigheten. En viktig princip bör vara att åtgärder ska vidtas där de gör största nytta oavsett administrativ indelning. Det är också viktigt att arbetet är lokalt förankrat och sker efter samråd med berörda intressegrupper. Staden ska därför;

- Initiera och aktivt delta i ett samordnat vattenarbete i stadens sötvatten och i skärgården
- Bidra med egna resurser utifrån sitt nuvarande och historiska ansvar.

Utarbeta ett samlat åtgärdsprogram innehållande bl.a.

- odling av blåmusslor i Stockholms skärgård (och kanske göra biogas och gödsel av musslorna)
- bidra till att utveckla metodik för odling av vandringsmusslor i bl.a. Strömmen
- skapa fler våtmarker både i staden och på stadens marker i andra kommuner
- överallt bedriva skogs- och jordbruk med ex. obrukade kantzoner, omhändertagande av dräneringsvatten och minimerat närsaltläckage i övrigt
- restaurera bäckar och åar och återskapa naturliga bestånd av vandringsfisk i skärgården och Mälaren
- skapa en stor, permanent vandringspassage för vattendjur i nya Slussen
- ta initiativet till att återskapa bestånd av stör i Mälaren
- eliminera syrebristen i djurphålor i skärgården och insjöar
- rena de sediment som är mest förorenade av gifter
- bygga båtbottnvättar på de mest tillgängliga platserna
- restaurera stadens övergödda småsjöar – bad och fiske också i förorterna
- förbättra reningen av brädd- och dagvatten
- tillse att alla enskilda fastigheter har fullgod rening
- tillse att alla kolonistugeområden också har fullgod rening

- birar till att upplåta fiskevatten och fiskberedning för yrkesfiskare i skärgården.

Kort sagt – ta täten i vattenarbetet i Stockholmsregionen

Stockholm den 13 november 2009

Stellan Hamrin